

Відгук

офіційного опонента кандидата мистецтвознавства, доцента, професора кафедри театрального мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, заслуженого діяча мистецтв України Л. С. Ванюги на дисертaciю Ужинського Михайла Юрійовича «Сциенофонія як культурно-мистецький феномен», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Спрямованість дисертації Ужинського Михайла Юрійовича на дослідження культурно-мистецького простору в контексті взаємопроникнення мистецтва, техніки й технологій зумовлює її актуальність, оскільки сучасна інтерпретація культури України загалом і театрального мистецтва зокрема передбачає збільшення вагомості сприйняття мистецького продукту з перспективи інноваційних форм презентації. Крім загального інтересу українських науковців до названої проблематики, актуальність дисертації визначає і відсутність комплексних праць, присвячених зазначеній темі в сучасному мистецтвознавстві.

Насамперед треба звернути увагу на те, що п. Ужинський в своєму дисертаційному дослідженні презентує досить новий для українського мистецтва термін «сциенофонія» як синтез технічних, технологічних та мистецьких компонентів. Ще одним важливим напрямком дисертації є визначення місця звукорежисури у загальній роботі над виставою.

Не можна не помітити прагнення дисертанта максимально охопити пов'язаний з темою дослідження матеріал, що надає широкий, панорамно-оглядовий характер дослідження у цілому. Дійсно, щоб проаналізувати технічний розвиток музично-звукового оформлення вистав, треба гранично розвести хронологічні межі дослідження та охопити українське театральне життя упродовж двох століть його розвитку.

Цілком вірним методологічним кроком є дослідження звукотехнічної концепції вистави, яку автор визначає як сциенофонію, де театр розглядається як

«згусток усієї культури» (ст. 1. автореферату). Системний підхід дисертанта підсилюється використанням низки сучасних методів дослідження. У процесі осмислення проблем, порушених у дисертації, автор спирається на досвід сучасних українських та зарубіжних вчених різних наукових напрямків.

Автор вірно визначив та сформулював об'єкт і предмет, а також методи дослідження. Сформульована мета дисертаційної праці сприяли успішному розв'язанню її актуальних завдань.

Наукова новизна дисертаційного дослідження в узагальненому вигляді полягає в тому, що представлена праця є першим комплексним мистецтвознавчим дослідженням, в якому розроблено теоретичні основи сциенофонії; проаналізовано історичні етапи еволюції звукового компоненту в драматичних театрах, як приклад охарактеризовано сциенофонію театральних дійств Рівненського академічного українського музично-драматичного театру 2004–2019 р.р.

Серед позитивних рис даної праці слід зазначити також логічну побудову наукової роботи, ясність викладу її основних положень і переконливу доказовість, що забезпечило реалізацію основних завдань дисертації.

Тематика кожного з розділів дисертації є цілком достатньою для того, щоб забезпечити необхідний масштаб дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів (шести підрозділів), висновків, списку використаних джерел (218 позицій), додатків. Загальний обсяг роботи становить 225 сторінок, з яких основного тексту 187 сторінок.

З першого розділу «Теоретико-методологічні засади дослідження» ми бачимо, що відібраний з різноманітних джерел, критично проаналізований та систематизований у процесі дослідження фактичний матеріал, зроблені на його підставі оцінки і висновки об'єктивно доводять, що звукорежисура є одним з головних чинників успішного втілення режисерського задуму вистави, а також демонструють еволюцію технології запису звуку як техніко-технологічного фундаменту мистецтва звукорежисури.

У другому розділі, що має назву «Музично-театральні координати української культури: аудіальний вимір», автор розглядає питання музично-

звукового оформлення вистав в українському театрі XIX – початку ХХІ ст. Тут досить об’ємно зроблено огляд різних історичних періодів його розвитку із врахуванням специфіки музично-звукового оформлення вистав. Цікавою, на нашу думку, є запропонована авторська періодизація основних етапів використання звукотехнічних засобів у драматичних театрах.

Особливої уваги заслуговують запропоновані дисертантом параметри експертної оцінки фіксованого музичного матеріалу (підрозділ 2.2), які можуть надалі використовуватись в практиці звукорежисерів.

У третьому розділі «Сценофонія вистав Рівненського академічного українського музично-драматичного театру» розглянуто становлення театрального мистецтва Рівненщини як складової регіональної культури. У цьому розділі досить рельєфно показано політичний, соціокультурний та історичний контекст, на тлі якого відбувалося становлення театральної культури регіону. Детально проаналізована державна політика стосовно українського театрального мистецтва, відзначено особливості соціокультурних процесів у західних областях України, зокрема на Рівненщині. Особливої уваги заслуговує подана в дисертації періодизація та характеристика етапів формування театрального мистецтва Рівненщини відповідно до суспільно-історичних процесів.

Окремо потрібно відзначити аналіз діяльності Рівненського академічного українського музично-драматичного театру з огляду на музично-звукову концептуальність вистав, низка з яких були детально проаналізовані.

Актуальність і теоретична значущість поняттєвого апарату дослідження, загальна структура роботи та логіка зв’язку її окремих розділів не викликають жодних заперечень. Послідовність викладу теоретичних спостережень та аналітичних оцінок, переконливий відбір наукових авторитетів та систематизація дискурсивного матеріалу підтверджують думку про професійну самостійність дослідження Ужинського Михайла Юрієвича та його концептуальну виваженість.

Дисертаційне дослідження має наукове та практичне значення, а його результати можуть бути використані для написання монографій, методичних

посібників, підручників, курсів лекцій з мистецтвознавства, історії українського театру, звукорежисури тощо.

Позитивно оцінюючи вибір теми дисертаційного дослідження, його структуру, зміст, рівень висвітлення різних аспектів культурологічно-мистецтвознавчої проблематики, локальні та загальні висновки, вважаємо за потрібне висловити і окремі критичні зауваження та побажання:

1. У підрозділі 2.2 «Специфіка звукотехнічного супроводу і студійного звукозапису в театральній режисурі кінця ХХ – початку ХХІ ст.» розкрито специфіку підготовки та запису фонограм, а також особливості використання різних видів мікрофонів при записі звуку. Цей матеріал однак дещо переобтяжений вказівками методичного та практичного характеру, що більш притаманно методичним, а не науковим працям.

2. Для більш повного викладу фактологічного матеріалу в підрозділі 3.1 «Театральне мистецтво Рівненщини: історико-культурний аспект» варто було б скористатися монографією М. Гарбузюк «Образ України у польському театрі XIX століття: і малогічний аспект».

3. На с. 145 роботи читаємо: «Професійний український драматичний театр на західноукраїнських землях напередодні вересневих подій 1939 р. ледь-ледь жеврів». Ця фраза не вповні відповідає дійсності, адже на західноукраїнських землях тоді діяли театр ім. Тобілевича під керівництвом М. Бенцаля, театр ім. М. Садовського під керівництвом П. Карабіневича, театр ім. І. Котляревського під керівництвом В. Блавацького та ін., які мали високий професійний рівень.

Висловлені зауваження жодним чином не знижують загального, позитивного, враження від дисертаційного дослідження. Автореферат стисло і сконцентровано передає основні положення дисертації. Публікації за темою дисертації, наведені в списку літератури, відповідають вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій і кількісно, і за змістом.

Отже, дисертаційне дослідження Ужинського Михайла Юрієвича «Сценофонія як культурно-мистецький феномен» має неабияке теоретичне та практичне значення, вирізняється чіткою структурованістю, доброю мовною

фактурою, точністю вислову, логічністю й стрункістю викладу. Воно є актуальним і новаторським, виконаним на високому професійному рівні і таким, що відповідає вимогам ДАК України до кандидатських дисертацій за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури, профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.850.01. Автор даного дослідження М. Ю. Ужинський заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

**Офіційний опонент –
кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри театрального мистецтва
факультету мистецтв
Тернопільського національного
педагогічного університету ім. В. Гнатюка,
заслужений діяч мистецтв України**

Л. С. Ванюга